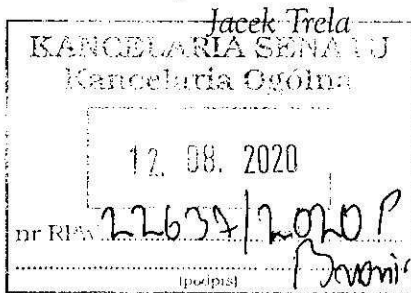

PREZES
NACZELNEJ RADY ADWOKACKIEJ

03980200367678
RPW/22637/2020 P
2020-08-12

Warszawa, dnia 7 sierpnia 2020 r.

Pan

Senator Aleksander Pociąg

Przewodniczący

Komisji Praw Człowieka,

Praworządności i Petycji

Dot. BPS.DKS.KPCPP.0330.23.2020

NRA-12-ST-1.14.2020

panu wice Senatorem,

W odpowiedzi na pismo z dnia 15 lipca 2020 r. uprzejmie przesyłam opinię w sprawie propozycji zmiany ustawy z dnia 16 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego zawartych w petycji P10-09/20.

Z wyrazami szacunku
J. Freja

Opinia w przedmiocie pkt 2 i pkt 3 petycji P10/09/20 sporządzona dla Sentatu RP

Przedmiotem petycji we wskazanym w tytule zakresie jest:

- A) Umożliwienie poświadczania dokumentów za zgodność z oryginałem przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub radcę Prokuraturii Generalnej, który nie występuje jako pełnomocnik strony postępowania;
- B) Wprowadzenie bezwzględnego zakazu przesłuchiwania pełnomocników stron postępowania w charakterze świadków.

W przedmiocie pkt A:

Ustawą o zmianie ustaw w zakresie uwierzytelniania dokumentów, z dnia 23 października 2009 r. (Dz.U. Nr 216, poz. 1676) wprowadzono m.in. możliwość poświadczania za zgodność z oryginałem odpisów dokumentów przez profesjonalnych pełnomocników występujących w sprawach cywilnych.

Dekada obowiązywania tejże regulacji pozwala na przyjęcie pozytywnej oceny takiego ukształtowania stanu prawnego.

Przyśpieszono terminowość przedkładania dokumentacji, zmniejszono obciążenia finansowe stron procesu, a jednocześnie wprowadzone zmiany nie wpłynęły na możliwości zarobkowania przez notariuszy - a więc osoby, które do 2010 r., miały monopol na poświadczanie za zgodność z oryginałem odpisów dokumentów.

Obowiązujące regulacje pozwalają, po ponad 10 latach od ich uchwalenia, na wysunięcie propozycji poprawiających ich treść.

Opiniowana petycja stanowi tego przykład, albowiem dostrzec można w praktyce stosowania prawa, że profesjonalni pełnomocnicy reprezentują strony w sprawach cywilnych w szerokim rozumieniu pojęcia, także na etapie przedsądowym.

Przede wszystkim konieczność przedstawiania oryginałów dokumentów, albo odpisów poświadczonych za zgodność z oryginałem wymagana jest w

postępowaniach przedsądowych z udziałem banków, towarzystw ubezpieczeniowych i innych instytucji finansowych.

Pożądane jest, aby strona dochodząca odszkodowania, czy domagająca się uregulowania wzajemnych relacji np. z tytułu kredytu hipotecznego udzielonego w CH, mogła bez konieczności nadmiernych obciążeń dochodzić swoich praw.

Konieczność wykonywania płatnych odpisów poświadczonych za zgodność z oryginałem znacząco podnosi koszty postępowania na etapie przedsądowym, wpływając na zmniejszenie popularności polubownych metod zakończenia sporów. Jednocześnie poświadczanie odpisów za zgodność z oryginałem nie stanowi wiodącego źródła zarobkowania notariuszy.

Reasumując, proponowaną zmianę w tym zakresie można ocenić jako pozytywną i uzasadnioną, wskazując wszelako, że jeżeli przyjmie się, iż przepisy Kodeksu postępowania cywilnego tworzą regulacje prawne na etap postępowania przedsądowego to regulacje dotyczące wcześniejszych etapów winny być wprowadzone nie do ustawy procesowej, a do źródeł prawa ustrojowego - przykładowo do art. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze.

W przedmiocie pkt B:

Zgodnie z art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 ze zm.) każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Ochrona tajemnicy adwokackiej jest jedną z gwarancji prawidłowego wykonywania zawodu adwokata, jako zawodu zaufania publicznego, gwarancją, której celem nie jest ochrona komfortu adwokata, lecz ochrona zaufania, którym obdarzył go mandant. Stąd właściwe docenienie wielkiej rangi tej tajemnicy zawodowej i jej miejsca w organizacji życia społecznego jest nieodłącznym elementem całego systemu ochrony prawnej oraz warunkiem sine qua non prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w demokratycznym państwie prawnym (art. 2 Konstytucji RP), zaś z tego powodu należyte

respektowanie tej tajemnicy leży także w dobrze pojętym interesie publicznym¹. Obecnie, nie ma co do tego wątpliwości, że tajemnica adwokacka jest zarówno prawem klienta adwokata, jako element prawa do sprawiedliwego procesu, jak i wspiera ona interes wymiaru sprawiedliwości, zapewniając poufność komunikacji klienta z adwokatem, przez co klient jest skłonny do przedstawienia pełnego obrazu faktycznego sprawy, zaś adwokat może prawidłowo wykonać swoje obowiązki w obronie praw klienta².

Jakość obsługi prawnej nie może być oceniana jedynie w aspekcie stosunku prawnik - klient. Konieczne jest też dostrzeżenie roli zawodów prawniczych w procesie wymiaru sprawiedliwości. Powołany w charakterze świadka radca prawny, adwokat, notariusz, są w sytuacji konfliktu dwóch wartości: dobra wymiaru sprawiedliwości, a w procesie karnym - poszukiwania prawdy o popełnionym czynie i jego sprawcy, oraz dobra klienta, który powierzył im informację o sobie. Z art. 17 Konstytucji nie można wnosić, by Konstytucja nakazywała dać bezwzględny prymat tej drugiej wartości. Nie ulega wątpliwości, że konstytucyjne uznanie pozycji korporacji zawodowej radców prawnych (podobnie jak adwokatów) ma swą podstawę także w dostrzeżeniu przez ustawodawcę publicznoprawnego aspektu pracy radców prawnych i adwokatów³. Na tle takiego określenia wyznaczników oceny „istotności” tajemnicy zawodowej adwokata podkreślić należy, że funkcją ściśle związanych z nią zakazów dowodowych nie jest ochrona interesów osób, które te zawody wykonują, lecz ochrona osób, które w zaufaniu do publicznoprawnych funkcji adwokata powierzają im wiedzę o faktach, z którą nie chcą na ogół dzielić się z innymi osobami⁴.

Akceptacja szczególnej ochrony, jakiej podlega tajemnica informacji uzyskanych przez radcę prawnego i adwokata w związku z wykonywaniem przez niego zawodu zaufania publicznego, znajduje potwierdzenie w wielu

¹ postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, z dnia 29 października 2013 r., sygn. akt II AKz 330/13.

² M. Matusiak-Frączczak, *Ochrona danych osobowych a tajemnica adwokacka - superfluum czy wymóg współczesności?* [w:] *Ochrona i bezpieczeństwo danych osobowych i informacji niejawnych*, M. Cisek, K. Wojewoda-Buraczyńska, Pachnik, Karol (red.), Bydgoszcz 2018, s. 99-100.

³ *Wyrok Trybunału Konstytucyjnego, z dnia 22 listopada 2004 roku, sygn. akt SK 64/03, Dz. U. Nr 255 poz. 2566.*

⁴ E. Cora, *Rozdział IX. Bezwzględny zakaz dowodowy uchylania tajemnicy adwokackiej oraz niedopuszczalność stosowania czynności poszukiwawczo-dowodowych w kancelarii adwokackiej* [w:] *Nowe spojrzenie na model zakazów dowodowych w procesie karnym*, J. Skorupka, A. Drozd (red.), Legalis 2015.

obowiązujących regulacjach prawnych⁵. Przede wszystkim tajemnica adwokacka ma swoje źródło w art. 6 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o Adwokaturze (Dz.U. Nr 16, poz. 124). Tajemnica adwokacka jest jednym z filarów zawodu adwokata. Zachowanie tajemnicy zawodowej jest powinnością adwokata⁶, do której się zobowiązał, podejmując zawód, jeśli nawet nie zapewniał o tym każdorazowo swych klientów⁷. Przepis sytuujący tajemnicę adwokacką ma charakter opisowy: Adwokat obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzielaniem pomocy prawnej. Ważne jest, by istniał związek pomiędzy uzyskaniem danej informacji, a faktem prowadzenia sprawy lub udzielania pomocy prawnej. Nieistotne jest samo źródło jej pochodzenia oraz waga chronionych informacji⁸.

Szerokie ramy pojęcia obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej nie pozwalają na przyjęcie, że tajemnicą jest tylko to, o czym dowiedział się od swego klienta. Tajemnicę tę stanowią wszelkie informacje skądkolwiek otrzymane (w tym również własne spostrzeżenia adwokata), i to nie tylko co do wiadomości dotyczących jego klienta w danej sprawie, lecz także innych osób, w szczególności współoskarżonego. Podobny zakres pojmowania obowiązku tajemnicy zawodowej obrońcy tłumaczy się koniecznością utrwalenia zaufania do dyskrecji adwokatów, co z kolei umożliwia im należyte wykonywanie ich zadań⁹. Tajemnica adwokacka rozciąga się zatem na okoliczności związane z udzielaniem pomocy prawnej i chroni zaufanie, jakim obdarzył pełnomocnika podmiot korzystający z pomocy adwokackiej, a innych wiadomości adwokata nie obejmuje. Rozróżnienia wymagają wypadki, w których dana osoba występuje jako adwokat, realizując swe określone ustawowo zadania na rzecz innego podmiotu (osoby) i te, gdy uczestniczy w obrocie prawnym, zachowując tytuł zawodowy, a nawet posługując się nim, jednak nie realizując tej roli. Tajemnica adwokacka nie obejmuje też czynności technicznych, związanych z prowadzeniem kancelarii jak podział czynności między pracowników lub aplikantów, obieg dokumentów, ewidencji

⁵ A. Kalwas, *Ograniczenie tajemnicy zawodowej wolnych zawodów prawniczych w ustawie o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy*, „Glosa” 2004, nr 6, s. 6.

⁶ postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie, z dnia 16 czerwca 2010 r., sygn. akt II AKz 198/10.

⁷ postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie, z dnia 19 marca 2009 r., sygn. akt II AKz 64/09.

⁸ P.K. Sowiński, *Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 listopada 2004 r.*, sygn. Sk 64/03, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 4, s. 169.

⁹ uchwała Sądu Najwyższego, z dnia 29 listopada 1962 r., sygn. akt VI KO 61/62.

korespondencji itp¹⁰. Na gruncie prawa Unii Europejskiej i judykatury, sformulowano pogląd, że prawnie chroniona tajemnica komunikacji nie rozciąga się „na wewnętrzną wymianę poglądów i informacji między organami zarządzającymi przedsiębiorstwa i zatrudnionym w nim radcą prawnym” lub adwokatem¹¹.

Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie może być ograniczony w czasie. Adwokat obowiązany jest do zachowania tajemnicy zawodowej co do faktów, o których dowiedział się udzielając pomocy prawnej lub prowadząc sprawę.

Nie zwalnia z niej ani upływ czasu, ani śmierć klienta. Obowiązuje nawet wówczas, gdy zdradzenie jej nie mogłoby już nikomu zaszkodzić. Chodzi bowiem o zasadę dającą klientowi pewność, że nic, co powie adwokatowi, nie wydostanie się poza ściany gabinetu¹².

Jednym z instrumentów ochrony zaufania jest tajemnica zawodowa i gwarancje jej poszanowania w postępowaniach sądowych. Zaliczają się do nich m.in. bezwarunkowe i warunkowe zakazy dowodowe w postępowaniu karnym¹³. Instytucja zakazów dowodowych próbuje wyeliminować odwieczną kolizję pomiędzy prymatem dochodzenia do prawdy za wszelką cenę w postępowaniu karnym a ochroną najwyższych wartości, jak zdrowie, życie, porządek i spokój publiczny, prywatność *etc*¹⁴. W sposób szczególny chroni się także w prawie publicznym tajemnicę obrońcą. Ustanowiono bezwzględny zakaz ujawniania informacji objętych tajemnicą obrońcą i wiążący także sąd, który nie może nakazać ich ujawniania. Nad przestrzeganiem tajemnicy obrońcy kontrolę sprawują organy stosowne z uwagi na wykonywany przez obrońcę zawód – organy samorządu zawodowego¹⁵.

¹⁰ postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie, z dnia 14 listopada 2017 r., sygn. akt II AKz 432/17.

¹¹ M.K. Kolasiński, *Dopuszczalność ograniczenia tajemnicy adwokacko-radcowskiej w imię zapewnienia skuteczności prawa konkurencji Unii Europejskiej*, „Glosa” 2012, nr 2, s. 111.

¹² J. Dubois, *Druga prawda*, „Edukacja Prawnicza” 2015, nr 2, s. 41.

¹³ B. Opaliński, *Pozyskiwanie danych telekomunikacyjnych przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 30 lipca 2014 roku*, „Iusnovum” 2017, nr 3, s. 151.

¹⁴ M. Wielec, *Tajemnice w postępowaniu karnym*, „Monitor Prawniczy” 2014, nr 9, s. 488.

¹⁵ J. Kurek, *Tajemnice zawodów prawniczych. Tajemnica obrońcy*, „Monitor Prawniczy” 2014, nr 3, s. 166.

Z przyczyn jak powyżej, dla zapewnienia najwyższej funkcji gwarancyjnej
pożądane i uzasadnione jest wprowadzenie bezwzględnego zakazu
przesłuchiwania pełnomocników stron postępowania w charakterze świadków.

Karol Elektronicznie
Pachnik; podpisany przez
Adwokat Karol Pachnik;
 Adwokat

adw. dr Karol Pachnik

Pełnomocnik Prezesa NRA ds. legislacji